

PORCOVÁNÍ MEDVĚDA

Porcování medvěda - Zákodníci berou peníze na mimořádné dotace, tzv. "pomníčky" či "porcování medvěda", především z rozpočtové kapitoly **Všeobecná pokladní správa**. Ta je v zákoně o rozpočtových pravidlech definovaná jako položka, do níž spadají programy, které nelze zařadit jinak. V této kapitole se nachází i **vládní rozpočtová rezerva**. Tu stát tvoří pro případ, kdyby potřeboval během roku více peněz, než plánoval (například by se zvýšily výdaje v důsledku přírodní katastrofy). Poslanci při návrzích navrhují zkrácení této rezervy.

STÁTNÍ ROZPOČET

Příjmy státního rozpočtu

- člení se podle rozpočtové skladby, v ČR se člení podle kapitol (41)
- běžné příjmy (95 %) a kapitálové příjmy
- **cla** - mají charakter jednorázově placené dávky z celní hodnoty zboží při průchodu státní hranice (povaha nepřímé selektivní spotřební daně)

Výdaje státního rozpočtu - pomocí SR je přerozděleno asi 40 % HDP

nenávratné výdaje

- tvoří největší část (jedná se o tzv. veřejné výdaje)
- jsou směřovány do vládních nákupů (nákup zboží a služeb pro zajištění veřejných statků)
- výdaje mohou být běžné i kapitálové

návratné výdaje

- mohou být běžné nebo kapitálové
- jedná se o určitý typ půjčky

Transfery - výplata starobních důchodů, státní sociální podpora
 Dotace na výrobu výrobků - např. dotace na energii, souvisí s cenovou regulací
 Dotace na krytí ztrát státních podniků (tj. organizačních složek podniku)-např. krytí ztrát ČKA
 Dotace do rozpočtů územních samospráv
 Dotace do mimorozpočtových fondů - jedná se o platby zdravotního pojištění za státní pojištěnce
 Státní rozpočet poskytuje nenávratné (mohou být účelové i neúčelové) a návratné dotace (jsou poskytovány většinou bezplatně, účelově).

HODNOCENÍ EFEKTIVNOSTI ZISKU FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ PRO OBLAST

Tab. 1 Za jak důležité považujete pokusit se během projednávání státního rozpočtu získat finanční prostředky pro volební obvod, ve kterém jste byl/a zvolen/a.

	Celkem	ODS	ČSSD	KSČM	KDUČSL	SZ
1 velmi důležité	20	19	27	19	0	0
2	33	25	47	31	30	0
3	30	40	20	31	30	33
4	11	11	4	6	30	33
5 zcela nedůležité	6	6	2	13	10	33

Tab. 2 Jak efektivní jsou následující způsoby získání finančních prostředků ze státního rozpočtu do vlastního volebního obvodu

	Celk.	ODS	ČSSD	KSČM	KDU-ČSL	SZ
Vlivem v rozpočtovém výboru Sněmovny	86/6	87/4	80/10	90/0	86/14	100/0
Vlivem na ministerstvech při zpracování návrhu SR	60/14	62/13	58/14	67/15	58/28	100/0
Vlivem při rozdělování dotací v již schválených rozpočtových kapitolách	26/47	22/40	29/49	34/48	0/86	50/0
Předložením individuálního pozměňovacího návrhu	20/55	15/64	24/43	18/59	14/86	50/50

Zdroj: Porcování medvěda očima poslanců, Sociologický ústav AV ČR, 2008, on-line verze na www.soc.cas.cz

POHLEDY NA REFORMY „MEDVĚDA“

Proč se medvěd pořád porcuje?

Z hlediska ekonomického by změna v přidělování investičních dotací na konkrétní akce mohla zprůhlednit jejich využití a vést k jejich vyšší účinnosti. Zároveň by se posílila rozhodovací pravomoc a odpovědnost krajů. Z hlediska lidského je však pravděpodobné, že podobný návrh nemá šanci získat podporu Parlamentu.

Samospráva kromě sdílených daní získává ze státního rozpočtu, příp. státních fondů, účelové dotace, které podléhají vypořádání. U standardních dotací z kapitoly Všeobecná pokladní správa či výdajových programů z dalších kapitol existují daná kritéria a podmínky pro čerpání prostředků.

V případě investičních dotací žadatel obvykle stojí před rozhodnutím, zda nejprve připravit úplně všechny podklady a pak žádat nebo zda požádat tak trochu „dopředu“. Jestliže pro zdroje z EU je třeba mít připraveny detailní podklady, u některých dotací ze státního rozpočtu stačí často splnit o něco měkčí podmínky. Při projednávání státního rozpočtu mají totiž poslanci možnost navrhnout konkrétní změny ve výdajích.

Každoročně tak při druhém čtení vystupují prakticky všichni poslanci s rozmanitými návrhy. Svá vystoupení ukončují převážně větou „navrhuji snížit vládní rozpočtovou rezervu“. Stenozáznamy z jednání nabízejí ohromující přehled požadavků s velmi obecným či žádným odůvodněním. Jak se dá ve Sněmovní ulici posoudit, zda „Rekonstrukce a přístavba objektu šaten Hřiště Herálec, okres Žďár nad Sázavou, výše dotace 7 mil. korun“ je podstatnější než „Rekonstrukce školní kuchyně Základní školy Leoše Janáčka v Hukvaldech, a to objemem 4 mil. korun.“

Tzv. porcování medvěda představuje velmi nesystémovou součást rozpočtového procesu. Samospráva ani ostatní potenciální příjemci nemají žádnou jistotu, že dotaci získají ani že ji nezískají. Může se dokonce jednat i o akci lidí stojících mimo zastupitelstvo a rada pak nemusí být vůbec na přijetí a užití dotace připravena. Méně standardní způsob získání dotace se sebou přináší riziko jejího nevyčerpání, vracení a další dodatečné výdaje pro obecní rozpočet.

Porcování medvěda v roce 2007

Celková suma: 2 miliardy

Počet žádostí: 1568

Schváleno: 420

Řešením by mohlo být rozdělení investičních prostředků krajům (např. dle počtu obyvatel), které by následně dle shromážděných projektů vybíraly ty nejpotřebnější. Vypořádání se státním rozpočtem by prováděly pouze kraje, a to na základě podkladů od podpořených obcí.

Jaroslava Kypetová,
vedoucí projektu *Obecní finance*, 2007
www.obecnifinance.cz

Opustit současnou praxi „porcování medvěda“

Změnit jednací řád v PSP ČR a zrušit možnost přijímat poslanecké pozměňovací návrhy při projednávání státního rozpočtu. Pokud praxe nebude zrušena, měla by být alespoň omezena a doplněna o transparentní pravidla (např. maximální objem poslaneckých změn, předem stanovený mechanismus a kritéria pro přijetí návrhu).

Doporučení TIC ke snížení netransparentnosti a neefektivnosti v procesu tvorby a kontroly státního rozpočtu v České republice.
Transparency International ČR, 2006

Návrh reformy financování obcí z daňových výnosů

...Jako zcela nesystémové a na hraně korupce pohybující se opatření shledáváme tzv. porcování medvěda (poslanecké pomníčky). V souladu s vládním prohlášením tuto možnost poslanců „nosit“ peníze vyvoleným rušíme a všechny prostředky (pro rok 2007 přes 6 mld. Kč) ponecháváme jako kompenzační opatření pro Prahu, Brno, Ostravu, Plzeň (*návrh je součástí komplexní novely rozpočtového určení daní, která by každému městu přidělovala daně podle koeficientu 1 – pozn. CEVRO*). Obce by se těchto prostředků vzdaly, poněvadž schválením předkládaného návrhu získávají adresné, systémové a předvídatelné prostředky bez lobbingu u poslanců.

Tým starostů a poradců pod vedením senátorky Jany Juřenčákové, 2007